

>

> **Người quân tử có 3 việc tuy vất vả nhưng không bao giờ làm**

>

> Trong đời sống, ta thường nghe người ta bảo nhau: "Tay này quân tử lắm, chắc rất đĩnh đạc!". Hai tiếng này thốt lên nghe có vẻ đáng ngưỡng quân tử là ai, như thế nào mới được coi là "quân tử"? Câu hỏi như thế đôi khi rất khó trả lời cho từng người n...

>

> Muốn hiểu quân tử là gì, ta phải truy về nguồn gốc Hán tự của nó. Chữ "quân" viết là 君, ghép từ bộ khẩu (口) và bộ doãn (尹) trên. "Khẩu" là nói, "doãn" là chức quan đứng đầu một địa phương (như: phó doãn). Ban đầu, nghĩa hợp của từ "quân tử" là đứng đầu một địa phương rồi xuất phát từ kẻ sĩ, trí thức Nho học được hoàng đế giao quyền cai trị dân chúng. Lúc đầu sau, nó hàm chứa chữ này được mở rộng thêm ra, quân tử thế nào là cách xử lý hô ứng thế với những người hiền năng, có đạo đức vượt trên người bình thường. Bản thân chữ "doãn" (尹) còn có một nghĩa nữa là: thành tín, đáng tin. Như thế, "quân tử" có thể hiểu một cách rất nôm na là: người nói lời đáng tin. Quả thực, người quân tử thế nào rất biết giữ tín nghĩa, chữ Tín theo hiểu đơn giản.

>

> Thánh nhân nói tiếng của phương Đông là Khổng Tử đúc kết rằng người quân tử phải dưỡng thành 5 đức tính: Nhân, Nghĩa, Lễ, Trí, Tín. Trong đó "Nhân" (tức nhân hậu, nhân đức) được coi là trung tâm của các đức tính khác. Người có "nhân" cũng chính là quân tử vậy. Cái đức nhân của quân tử thế nào ra sao? Chúng ta đang nói cách xa thế rồi về Khổng Tử thì hơn 2500 năm, thế nào và cách lý giải về việc này là có nhiều khác biệt. Thế nhưng, những giá trị mang tính phổ quát về người quân tử thì qua hàng nghìn năm vẫn còn nguyên giá trị ...

>

> **Quân tử không hành động tùy hứng**

>

> Có nhân nói: "Quân tử biết việc đáng, đáng thì hành động", ý nói rằng quân tử không hành động mù quáng, khi hành sự đâu có đạo lý. Họ là những người có tính kỷ luật cao, biết kiểm soát cảm xúc, luôn hành động đúng, tự sửa mình. Hành động của người quân tử thì đoan chính, lễ độ, quang minh, trước khi hành động đâu cần nhắc nhở người khác, khi đã làm thì trước sau thùy chung như một. Tiêu chuẩn của họ cũng rất cao, việc làm đâu chỉ theo nhân nghĩa, quyết không làm chuyện lợi mình hại người, như họ nói, như họ nói xử lý đơn giản.

>

> Điều này khác hẳn với kẻ tiểu nhân chỉ nghĩ cho mình, biết chấp hành vì thế đoan. Kẻ tiểu nhân không có đạo lý trong lòng, không có đức độ biên giới, nên có thể làm chuyện xấu ngay, gây điều xấu phi mà không cảm thấy điều đó như thế.

>

> **Quân tử không truy cứu tùy tiện**

>

> **Người xưa dạy: "Quân tử biết cứu người, cứu người thì hiểu nghĩa", ý là quân tử không truy cứu tùy tiện, cứu người gì cũng đâu là làm theo việc nghĩa. Nghĩa chính là đem phân biệt lợi nhụt lợi của quân tử và tiểu nhân. Quân tử trọng nghĩa, còn tiểu nhân thì háms lợi.**

>

> **Khổng Tử nói: "Kính nghĩa biết vì vô dũng dã" (thực việc nghĩa không làm thì không**

phải kông dũng). Người quân tử có dũng khí lớn bởi họ luôn làm việc nghĩa, không nghĩ xấu thân mà hành hiệp trượng nghĩa, cứu người không ngại.

>

> Quan Vũ là một anh hùng nổi tiếng thời Tam Quốc. Ông được người đời nhớ đến nhiều nhất bởi chữ "nghĩa" này. Chuyện kể rằng, khi Lưu Bị bị Tào Tháo đánh bại, Quan Vũ được thả về quê nhà của mình, bị vây chặt, đành tìm cách vượt. Tào Tháo muốn tài, cho người dò hàng ông. Quan Vũ không ngại đi ra 3 dặm về phía bắc, trong đó có nói về việc Lưu Bị ở đâu thì sẽ đi về đó, ông tìm anh mình bằng mọi giá. Tào Tháo chấp nhận.

>

> Khi về đến trại của Tào Tháo, Quan Vũ rất tức giận. Tào Tháo sai người mang vàng, lụa để tạ ơn ông, ông không nhận. Tào Tháo thấy ông cứng đầu, liền sai người đưa Xích Thố, Quan Vũ cũng không nhận. Tào Tháo đãi Quan Vũ "3 ngày một tiệc nhỏ, 5 ngày một tiệc lớn", rồi cấp ngựa, áo giáp, ngựa, yên cương. Thấy ông không nhận, Tào Tháo liền sai người đưa Quan Vũ ra đi, không gì cản được, qua 5 dặm chém 6 đầu người, đi vào lịch sử như một tấm gương về nghĩa khí, trung nghĩa.

>

> **Quân tử không nói năng mạnh mẽ**

>

> Người nói chuyện của người quân tử có sự điềm đạm như nước. Có câu: "Quân tử nhút nhát, kẻ mã nan truy" là vậy. Do đó, trước khi nói, họ đều dùng lời để kiềm chế cảm xúc của mình. Họ không nói lời thô phi, gây tổn thương, gây mâu thuẫn, chê cười hay phỉ báng.

>

> Người quân tử luôn giữ được thái độ khoan hòa, ăn nói chừng mực, không phát ra lời thô phi, chê cười người khác. Họ cũng tôn trọng cảm xúc của người khác, lời nói ra còn có sự an ủi, hòa ái. Người khác nghe được cảm thấy dễ chịu, được tình, cảm thấy được tôn trọng.

>

> **Có người có một câu rất hay: "Chim khôn kêu tiếng rảnh rang/ Người khôn nói tiếng dịu dàng dễ nghe". "Người khôn" đây cũng có thể hiểu là người quân tử, người biết nghi giao tiếp vậy!**

>

> ***

> Hàng nghìn năm trước, Khổng Tử đã nói: "Chỉ cần làm việc sâu, không vì không có người biết đến mà không làm. Quân tử tu dưỡng đạo đức, không vì không cùng mà thay đổi tiết tháo". Người quân tử dù rơi vào bất kỳ hoàn cảnh nào cũng đều giữ được khí chất và cái tâm vững như bàn thạch của mình. Ý nghĩa cũng là cái đạo lý "Đĩ bất biến, ứng vô biến" của cá nhân. Khi tâm bất động thì mọi sự bên ngoài đều không thể chạm đến mình. Người ta sẽ không còn phải vui, buồn, giận, oán, ghét trong những thất bại của cảm xúc bên ngoài và tâm được.

>

> **Quân tử, bản năng ra là một khái niệm nói mãi cũng chưa hết được. Nhưng có một điều chắc chắn rằng đó không chỉ là một hình mẫu lý tưởng của xã hội xưa. Con người hiện đại quay cuồng trong vật chất, công nghệ, tranh giành và áp lực... đã sẵn sàng đánh mất đi những khí chất quân tử đầy khí phách của mình. Người xưa, mục đích sống của người ta có lẽ chính là làm thế nào để tìm lại con người quân tử chân chính và của mình, tìm lại những viên ngọc quý đã bị bỏ quên trong gian phàm kín...**

>

> Văn Nhàn

,-----